

Reikminių tyrimų temų pasiūlymai

PASIŪLYMAS DĖL REIKMINIŲ TYRIMŲ TEMOS

1. DUOMENYS APIE PATEIKĖJĄ	
1.1. Institucijos pavadinimas	Ekonomikos ir inovacijų ministerija
1.2. Institucijos atstovas, įgaliotas spręsti su teikiamu temos pasiūlymu susijusius klausimus:	
pareigos	Turizmo ir kurortų plėtros skyriaus vyr. specialistė
vardas	Kristina
pavardė	Bavėjan
telefonas	+37065958225
el. paštas	kristina.bavejan@eimin.lt

2. TEMOS PASIŪLYMO APRAŠYMAS

2.1. Temos pavadinimas	
„Gamtinių veiksnių pripažinimo gydomaisiais modelio (mechanizmo) sukūrimas Lietuvoje“	
2.3. Tyrimų trukmė	
Tyrimų, reikalingų problemai išspręsti, trukmė	18 mėn.
2.5. Temos (problemos) svarba valstybei ir visuomenei	
<i>Aprašoma sprendžiama problema, nurodomos esminės jos priežastys, jei reikia, palyginant Lietuvos padėtį aptariamu klausimu su kitomis Europos Sąjungos valstybės narėmis, pateikiama informacija apie institucijos praktikoje kylančių problemų mastą, situacijos analizę; vadovaujantis turimais įrodymais ir duomenimis (kiekybiniais rodikliais) pagrindžiamas problemos aktualumas ir realus mokslu grįstų sprendimų poreikis (ne daugiau kaip 4000 spaudos ženklų)</i>	
Lietuvos teisinėje sistemoje yra įtvirtinta nuostata, jog gyvenamosios vietovės, kuriose yra moksliai ištyrų ir pripažintų gydomaisiais gamtinių gydomųjų veiksnių, gali turėti kurorto statusą (Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, Lietuvos Respublikos kurortų ir kurortinių teritorijų darnaus vystymo įstatymas (nuorodos į aktualius teisės aktus - prieduose). Kurortų ir kurortinių teritorijų darnaus vystymo įstatymo 14 str.1 d. įtvirtinta nuostata pripažinti gamtinius veiksnius gydomaisiais juos sertifikuojant, tačiau šiuo metu Lietuvoje nėra nei teisinio pagrindo, nei institucinės	

sistemos, nei metodikos, leidžiančios mokliškai iširti, sertifikuoti ir pripažinti gamtinius veiksnus gydomaisiais. Tai reiškia, kad praktikoje neįmanoma įgyvendinti įstatymuose numatyto reikalavimo – atlikti sertifikavimą ir suteikti teisinį gydomųjų gamtinių veiksnių statusą.

Sprendžiama problema – Lietuvoje egzistuoja teisinės ir institucinės spragos, kurios trukdo užtikrinti nuoseklų gamtinių veiksnių pripažinimą gydomaisiais. Tai riboja kurortų ir sveikatinimo paslaugų plėtrą bei mažina šalies konkurencingumą tarptautinėje sveikatos turizmo rinkoje.

Pagrindinės priežastys:

1. Nėra parengtos mokliškai pagrįstos gamtinių veiksnių ištyrimo, vertinimo ir klasifikavimo metodikos.
2. Nėra teisinio reglamentavimo, kaip pripažinti gamtinius veiksnus gydomaisiais ir gamtinių veiksnių sertifikavimo tvarkos.
3. Nėra atsakingos institucijos, galinčios pripažinti gamtinius veiksnus gydomaisiais ir vykdyti jų kontrolę.
4. Dabartinė sistema neleidžia įgyvendinti galiojančių Lietuvos Respublikos įstatymų pilna apimtimi.

Situacijos mastas ir poveikis praktikoje: Kurortuose ir kitose Lietuvos teritorijose yra identifikuoti gamtiniai veiksniai, kurie taikomi sveikatinimo paslaugų teikimui Lietuvos gyventojams ir sveikatos turizmo skatinimui. Tačiau dėl gamtinių veiksnių pripažinimo gydomaisiais ir jų sertifikavimo modelio ir tvarkos nebuvimo šie išteklių yra nenaudojami arba neišnaudojamos jų visos galimybės, nes nėra mechanizmo, kaip patvirtinti jų efektyvumą ir saugumą, kas leistų vystyti sveikatinimo paslaugų rinkodarą ir skatinti sveikatos turistų srautus. Tokia situacija riboja regionų plėtros galimybes, tvarią kurortų plėtrą, stabdo investicijas į sveikatos turizmo infrastruktūrą, mažina gyventojų užimtumą ir regionų patrauklumą.

Lyginamoji analizė su kitomis Europos Sąjungos (toliau ES) valstybėmis: Daugelyje Centrinės ir Rytų Europos šalių (Vokietijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Slovakijoje, Rumunijoje, Vengrijoje, Ukrainoje) egzistuoja oficialios, įstatymais paremtos gamtinių išteklių sertifikavimo ir pripažinimo gydomaisiais sistemos. Vokietijoje yra specialios medicinos komisijos (pvz., Medizinischer Dienst der Krankenversicherung), kurios kartu su savivaldos ir federalinėmis institucijomis tiria gamtinius veiksnus (mineraliniai vandenys, purvas, klimatas), kurie gali būti oficialiai pripažinti Heilwasser (gydomasis vanduo) ar Heilschlamm (gydomasis purvas). Lenkijoje veikia kurortų įstatymas (Ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym), kuris detalai reglamentuoja gamtinių gydomųjų veiksnių sertifikavimą, nes nesertifikuoti veiksniai negali būti naudojami. Tokios sistemos užtikrina skaidrų ir patikimą sveikatinimo paslaugų pagrindą bei didina šalių patrauklumą tarptautinėje sveikatos turizmo rinkoje. Slovakijoje, Rumunijoje yra specialūs balneologiniai įstatymai, numatantys visą gamtinių veiksnių sertifikavimo ir naudojimo procedūras.

Problemų aktualumas ir sprendimo poreikis: Pasaulinės sveikatos turizmo rinkos vertė viršija 800 mlrd. eurų, o ES kurortų valstybėse šis sektorius sudaro iki 5 % BVP (pvz., Vengrijoje). Lietuvoje sveikatos turizmas generuoja tik apie 2,26 % BVP (šaltinis: <https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2025/04/Kurk-Lietuvai-sveikatinimo-turizmas-situacijos-analize.pdf>), nors turimi gamtiniai išteklių leidžia ženkliai plėsti paslaugų spektrą. Gamtinių veiksnių sertifikavimo ir klasifikavimo mechanizmo nebuvimas riboja galimybes išnaudoti mineralinių vandenų ir gydomojo purvo potencialą, stabdo sveikatinimo įstaigų plėtrą bei mažina valstybės konkurencingumą.

Lietuvoje kasmet fiksuojama daugiau nei 0,5 mln. sveikatos turizmo paslaugų vartotojų. tačiau augimo potencialas lieka neišnaudotas dėl reglamentavimo spragų. Tuo tarpu pagal „Eurostat“ duomenis, vidutiniškai ES šalyse kasmet kurortuose apsilanko daugiau nei 60 mln. turistų. Tai rodo, kad Lietuva atsilieka nuo ES vidurkio. Problemos sprendimas yra būtinas tiek teisiniu, tiek ekonominiu, tiek visuomenės pažangos ir sveikatos požiūriu.

Mokslinių tyrimų ir kitų šalių patirties pagrindu sukurtas gamtinių veiksnių pripažinimo gydomaisiais modelio sukūrimas, kuris apimtų mokslinių metodikų ir rekomendacijų parengimą dėl gamtinių veiksnių sertifikavimo tvarkos parengimo ir teisinės bazės, kaip pripažinti gamtinius veiksnus gydomaisiais, užtikrintų aiškią, skaidrią ir mokslu grįstą tvarką, sudarytų sąlygas suteikti kurorto statusą naujoms gyvenamosioms vietovėms, sustiprintų nacionalinę sveikatos turizmo paslaugų politiką, padidintų Lietuvos konkurencingumą tarptautinėje rinkoje, sustiprintų Lietuvos įvaizdį Europos sveikatos turizmo rinkoje, skatintų vietinį bei atvykstantį turizmą bei prisidėtų prie sveikatos rodiklių gerinimo: pacientų reabilitacijos efektyvumo didinimo, gyvenimo kokybės augimo bei ligų prevencijos. Todėl moksliskai pagrįstų sprendimų poreikis yra realus ir neatidėliotinas, o projekto rezultatai turėtų tiesioginę naudą turėtų ilgalaikę socialinę, ekonominę ir reputacinę naudą valstybei ir visuomenei.

2.6. Spręstini institucijos, teikiančios temos pasiūlymą, uždaviniai

Nurodoma, kokius uždavinius institucija tikisi išspręsti savo reguliavimo sferoje, pasinaudodama gautais tyrimų rezultatais, įvertinama, kad uždaviniams išspręsti būtini moksliniai tyrimai, detalizuojamos tikslinės visuomenės grupės ir (ar) kiti naudos gavėjai, nurodoma, koks numatomas tokių sprendimų poveikis jiems (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Siekiant mokslinių tyrimų pagrindu sukurti gamtinių veiksnių pripažinimo gydomaisiais modelį, būtina įgyvendinti šiuos uždavinius:

1. **Uždavinys. Mokslinių-praktinių rekomendacijų dėl gamtinių veiksnių sertifikavimo tvarkos sukūrimas** – sukurti metodikas (cheminė, mikrobiologinė, mokslinė terapinio efektyvumo analizė, klasifikavimas), nustatyti kriterijus (efektyvumo, saugumo, terapinės paskirties), apibrėžti naudojimo procedūras (tyrimai, leidimai, priežiūra) ir institucijų atsakomybes.
2. **Uždavinys. Pasiūlymų dėl teisinės bazės sukūrimo Lietuvoje parengimas** – atlikti tarptautinių praktikų analizę, įvertinti esamą Lietuvos reglamentavimą, identifikuoti teisinės sistemos spragas ir parengti siūlymus, atitinkančius teisėkūros reikalavimus, dėl teisės aktų projektus keitimo/naujų priėmimo bei atsakingų institucijų įgaliojimų.

Lietuvoje išgaunamų ir sanatoriniam gydymui naudojamų gamtinių veiksnių sertifikavimas ir pripažinimas gydomaisiais sustiprintų šalies pozicijas Europos sveikatos turizmo konkurencinėje rinkoje. Atliktų tyrimų viešinimas ir rinkodaros kampanijos tikslinėse rinkose prisidėtų prie turizmo paslaugų eksporto, didesnio atvykstantojo turizmo srauto ir pajamų augimo. Užsienio turistams itin svarbu, kad procedūroms naudojami gamtiniai veiksniai būtų ištirti, jų gydomosios savybės įrodytos, o sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugas teikiančios įstaigos turėtų oficialų sertifikatą, patvirtinantį jų saugumą ir efektyvumą. Efektyvių ir saugių gamtinių veiksnių naudojimas galėtų pagerinti pacientų reabilitacijos efektyvumą, gyvenimo kokybę, prisidėtų prie ligų prevencijos.

Atlikti moksliniai tyrimai prisidės prie tokių Ekonomikos ir inovacijų ministerijos tikslų įgyvendinimo:

- Kurortų ir sveikatos turizmo plėtros skatinimo,
- Sveikatinimo ir sveikatingumo infrastruktūros plėtros,
- Turizmo paslaugų eksporto didinimo,

- Inovacijų diegimo sveikatos turizmo sektoriuje,
- Verslo aplinkos gerinimo.

Tikslinės visuomenės grupės ir kiti naudos gavėjai:

- **Sveikatos priežiūros sektorius** (sanatorijos, reabilitacijos centrai, sveikatos specialistai), kurie galės naudoti mokliškai pagrįstus ir sertifikuotus gamtinius veiksnius, didindami paslaugų saugumą ir patikimumą.
- **Turizmo sektorius** (kurortai, viešbučiai, SPA centrai, kelionių organizatoriai), kurie įgis stipresnį konkurencinį pranašumą ir galės plėsti sveikatos turizmo paslaugas.
- **Vietos bendruomenės** kurortuose ir kurortinėse teritorijose, kurios gaus daugiau darbo vietų, investicijų, pagerintą infrastruktūrą.
- **Turistai – tiek vietiniai, tiek užsienio:** gaus garantiją, kad procedūros saugios ir pagrįstos mokslu, kas didins jų pasitikėjimą Lietuva kaip sveikatos turizmo kryptimi.
- **Valstybės institucijos** (Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, savivaldybės), kurios turės teisiniu ir moksliniu pagrindu paremtą mechanizmą politikos įgyvendinimui.

Valstybė ir visuomenė apskritai, nes tyrimų rezultatai didins turizmo paslaugų eksportą, biudžeto pajamas, skatins regionų vystymąsi bei stiprins Lietuvos įvaizdį tarptautinėje sveikatos turizmo rinkoje.

2.7. Temos sąsajos su strateginiais valstybės dokumentais

Pateikiamos nuorodos į atitinkamus strateginius valstybės dokumentus, pridedami komentarai ir kita susijusi informacija (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2025 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 151 patvirtino Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo priemonių planą. Jame Ekonomikos ir inovacijų ministerijos siūlymu įtrauktas veiksmas „1.7.12. Sukurti gamtinių veiksnių pripažinimo gydomaisiais mechanizmą ir priimti sprendimus dėl galimų priemonių (veiklų), siekiant skatinti sveikatinimo ir sveikatingumo infrastruktūros bei paslaugų plėtrą, panaudojant gamtinius gydomuosius veiksnius“. Įgyvendinimo terminas 2027 m. IV ketv. Atsakinga institucija Ekonomikos ir inovacijų ministerija, dalyvaujanti institucija Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. (Šiuo metu tekiama tvirtinti XX Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos projekte sveikatingumo turizmas išlieka prioritetu)

2.8. Neatidėliotino problemos sprendimo poreikio pagrindimas

2.8.1. Pagrindžiama, kodėl problemą reikalinga spręsti skubiai

(ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Neatidėliotinas problemos sprendimo poreikis kyla dėl to, kad šiuo metu Lietuvoje nėra teisinio ar institucinės tvarkos mechanizmo, leidžiančio sertifikuoti gamtinius veiksnius ir pripažinti juos gydomaisiais. Tai stabdo kurortų statuso suteikimo procesą, riboja sveikatos turizmo paslaugų plėtrą ir mažina Lietuvos konkurencingumą tarptautinėje sveikatos turizmo rinkoje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo priemonių plane nustatyta, kad gamtinių veiksnių pripažinimo gydymaisiais mechanizmas turi būti sukurtas iki 2027 m. IV ketv. Atsižvelgiant į tai, kad tyrimų trukmė siekia apie 1,5 metų, o teisės aktų rengimas, derinimas ir priėmimas taip pat užtruks, akivaizdu, jog laiko rezervas yra labai ribotas. Jei tyrimai nebus pradėti nedelsiant, kyla reali rizika, kad valstybė nespės įgyvendinti savo strateginių įsipareigojimų laiku, o kurortų plėtros politika liks be esminio pagrindo.

Delsimas tiesiogiai neigiamai veikia visus sektoriaus dalyvius: savivaldybės negali inicijuoti kurorto statuso suteikimo, investuotojai vengia kurortų plėtros projektų, o sanatorijos bei sveikatingumo įstaigos ne pilna apimtimi naudoja gamtinius išteklius, nes neturi teisinio ir metodinio instrumento, leidžiančio įrodyti gamtinių veiksnių gydymaisias savybes ir saugumą. Tai mažina Lietuvos patrauklumą sveikatos turizmo srityje, stabdo darbo vietų kūrimą ir riboja turizmo paslaugų eksporto augimą.

Todėl būtina neatidėliotinai pradėti reikminį tyrimą, kuris užtikrintų, kad gamtinių veiksnių sertifikavimo ir pripažinimo mechanizmas (modelis) būtų sukurtas laiku. Tik taip Lietuva galės nuosekliai įgyvendinti ekonomikos ir sveikatos turizmo plėtros tikslus, pašalinti teisinio reguliavimo spragas ir sustiprinti šalies konkurencingumą Europos sveikatos turizmo rinkoje.

2.9. Laukiami reikminių tyrimų projekto rezultatai, nurodant rezultatų formą

Nurodoma, kokių rezultatų institucija tikisi iš projekto ir kokia forma šie rezultatai turėtų būti pateikti (studija, praktinės rekomendacijos, metodikos padėčiai tam tikroje srityje įvertinti ir prognozuoti, priemonės, modeliai, scenarijai, tinklai, naujos technologijos, nauji metodai ir pan.) (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Iš projekto tikimasi gauti išsamius, praktiškai pritaikomus ir įgyvendinimui tinkamus rezultatus, kurie sudarytų pagrindą Lietuvoje sukurti gamtinių veiksnių sertifikavimo ir pripažinimo gydymaisiais mechanizmą. Rezultatai bus pateikiami keliomis tarpusavyje susietomis formomis:

Mokslinių tyrimų ir gerosios kitų Europos šalių patirties pagrindu sukurtas gamtinių veiksnių pripažinimo gydymaisiais modelis

Lietuvoje, jungiantis mokslinius tyrimus, teisinį reguliavimą bei institucinę atsakomybę. Jame numatyta, kaip praktikoje vyks gamtinių veiksnių vertinimas, pripažinimas gydymaisiais, sertifikavimas ir priežiūra, užtikrinant tarptautinius standartus atitinkančią tvarką.

1. Parengtos mokslinės - praktinės rekomendacijos dėl gamtinių veiksnių sertifikavimo tvarkos sukūrimo, kurios apimtų:

- gamtinių veiksnių (mineralinio vandens, gydomojo purvo) mokslinio vertinimo tyrimų metodikas (fiziko-cheminiai, mikrobiologiniai, radiaciniai, tyrimai, gydomojo poveikio įrodymų analizę),
- gamtinių veiksnių vertinimo kriterijus (saugumas, sudėtis, terapinė paskirtis, poveikis),
- gamtinių veiksnių klasifikavimą,
- gamtinių veiksnių sertifikavimo procedūras (tyrimai, leidimų išdavimas, išteklių priežiūra),
- institucijų atsakomybių paskirstymą.

Forma – studija su metodikų rinkiniais, gairėmis ir praktinio taikymo rekomendacijomis, taip pat aiškus institucijų atsakomybių žemėlapis.

2. Parengti pasiūlymai dėl teisinės bazės sukūrimo Lietuvoje, remiantis tarptautinėmis praktikomis ir patirtimi, įskaitant:

- pasiūlymus teisės aktų projektų forma, atitinkančių teisėkūros reikalavimus, dėl galimų teisės aktų pakeitimų ar naujų teisės aktų sukūrimo,
- atsakingų institucijų identifikavimą ir jų funkcijų apibrėžimą,
- siūlomų mechanizmų įgyvendinimo scenarijai ir galimos rizikos.

Forma – teisės aktų pakeitimų projektai, atitinkantys teisėkūros reikalavimus, pasiūlymai dėl teisės aktų parengimo, aiškinamieji dokumentai.

Poveikio prognozė. Projekto rezultatai leis greičiau suteikti kurortų statusą savivaldybėms, kurios šiuo metu negali įrodyti gamtinių veiksnių gydomųjų savybių. Tai paskatins naujas investicijas, darbo vietų kūrimą, infrastruktūros atnaujinimą kurortinėse teritorijose. Sveikatos turizmo sektorius įgis moksliskai pagrįstą patikimumą, kas padidins Lietuvos konkurencingumą tarptautinėje rinkoje, užtikrins turizmo paslaugų eksporto augimą ir papildomas biudžeto pajamas.

2.10. Kita svarbi informacija

(ne daugiau kaip 1000 spaudos ženklų)

Ekonomikos ir inovacijų ministerija nuo 2017 m. inicijuoja mokslinius tyrimus kurortologijos srityje, kurie moksliskai įrodė mineralinio vandens, gydomojo purvo, mikroklimato ir kitų gamtinių veiksnių teigiamą poveikį sveikatai. LSMU ir KU atlikti tyrimai, publikuoti tarptautiniuose žurnaluose, sustiprino Lietuvos įvaizdį kaip pažangios šalies sveikatinimo turizmo srityje. Šie rezultatai jau naudojami rinkodaroje, pozicionuojant Lietuvą kaip kokybiškų sveikatos paslaugų teikėją. Tačiau šiuo metu nėra galimybės šių veiksnių teisiškai pripažinti gydomaisiais, todėl stringa kurortų plėtra, ribojamos savivaldybių galimybės siekti kurorto statuso, mažėja investuotojų pasitikėjimas. Sukūrus gamtinių veiksnių pripažinimo gydomaisiais mechanizmą, Lietuva galėtų užtikrinti mokslu grįstą, skaidrią tvarką, didinti sveikatos turizmo konkurencingumą ir paslaugų eksporto augimą. Pridedama nuoroda į jau atliktus LSMU ir KU tyrimus: <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/turizmas/kurortai-ir-kurortines-teritorijos/kurortologiniai-tyrimai/>

Pridedamos nuorodos į aktualius įstatymus ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintus nutarimus:

1. Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas. Nuoroda: [I-558 Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas](#);
2. Lietuvos Respublikos kurortų ir kurortinių teritorijų darnaus vystymo įstatymas. Nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3a2b7132f9f611edbc0bd16e3a4d3b97?jfwid=-8wixy9fwo>
3. Reikalavimų kurorto ir kurortinės teritorijos statusui suteikti tvarkos aprašas. Nuoroda: [350 Dėl Reikalavimų kurorto ir kurortinės teritorijos statusui suteikti tvarkos aprašo patvirtinimo](#)